

Uhrien oikeudet jäsenmaittain

Italy

Miten rikoksesta ilmoitetaan?

Rikosilmoitus kirjataan, kun henkilö, joka on saanut tietoonsa virallisen syytteen alaisen rikoksen, kertoo siitä syyttäjänvirastolle tai rikospoliisin virkailijalle. Rikosilmoituksen tekeminen on joissain tapauksissa vapaaehtoista, mutta pakollista useissa laissa nimenomaan määritellyissä tapauksissa.

Rikosilmoituksessa tapahtuma on kuvattava tarkkaan. Siinä on myös ilmoitettava ajankohta, jona sait rikoksen tietosi, sekä jo tiedossa olevat todisteet. Lisäksi rikosilmoitukseen sisällytetään mahdollisuuksien mukaan henkilötiedot, asuinpaikka ja mitkä tahansa muut tiedot, jotka voivat auttaa rikoksesta epäillyn tunnistamisessa, sekä sinun henkilötietosi asianomistajana ja sellaisten henkilöiden henkilötiedot, jotka mahdollisesti voivat antaa lisätietoja sen selvittämiseksi, mitä on tapahtunut. Vaikka sinulla ei olisi antaa tietoja, jotka auttavat rikoksesta epäillyn henkilön tunnistamisessa, tämä ei estä rikosoikeudellisen menettelyn käynnistämistä, sillä voit tehdä rikosilmoituksen myös tuntemattomasta henkilöstä. Poliisiviranomaisten on toimitettava ilmoitus syyttäjänvirastoon ja ilmoitettava rikoksentehtäjän tunnistamiseksi toteutetut tutkintatoimenpiteet.

Syyttämispyyntö on lausunto, jolla rikoksen uhriksi joutunut henkilö (tai tämän oikeudellinen edustaja) ilmaisee tahtonsa, että rikoksentehtäjää vastaan nostetaan syyte. Se koskee rikoksia, jotka eivät ole virallisen syytteen alaisia. Lausunnossa on kuvattava tehty rikos ja ilmaistava syyttämispyyntöön esittäjän selkeä vaatimus, että rikoksesta nostetaan syyte ja syyllistä osapuolta rangaistaan. Voit peruuttaa aiemmin esittämäsi syyttämispyyntö lukuun ottamatta tapauksia, joissa on kyse seksuaalisesta väkivallasta tai seksuaalisesta kanssakäymisestä alaikäisen kanssa. Syyttämispyyntöön peruuttaminen edellyttää sen kohteena olevan henkilön hyväksyntää. Jos tämä on syytön, hän voi haluta oikeudenkäynnissä osoitettavan, ettei hänellä ollut mitään tekemistä rikoksen kanssa.

Hakemuksella lainvalvontaviranomaisia pyydetään puuttumaan yksityishenkilöiden väliseen erimielisyyteen. Sen voi jättää toinen osapuolista tai molemmat. Saatuaan virallisen väliintulopyyntöön lainvalvontaviranomainen kutsuu osapuolet tapaamiseen, jossa pyritään sovintoon ja josta laaditaan raportti. Jos rikoksen osoitetaan tapahtuneen, lainvalvontaviranomaisen on ilmoitettava siitä oikeusviranomaisille, jos kyse on virallisen syytteen alaisesta rikoksesta. Jos kyse on rikoksesta, josta voidaan esittää syyttämispyyntö, lainvalvontaviranomainen voi pyynnöstä toteuttaa riidan alustavan sovittelun. Tämä ei vaikuta oikeuteesi esittää myöhemmin syyttämispyyntö.

Rikosilmoitukset, syyttämispyyntö ja hakemukset on jätettävä lainvalvontaviranomaiselle (alueellinen poliisin päämaja, paikallinen poliisiasema ja santarmilaitos (*Carabinieri*)). Rikosilmoituksen tai hakemuksen voi esittää myös syyttäjälle.

Miten saan tietää, millä tavoin asia etenee?

Jätettyäsi rikosilmoituksen sinulle toimitetaan tiedot, jotka koskevat viranomaisia, joilta voit pyytää asiaa koskevia tietoja, asemaasi tutkinnassa ja oikeudenkäynnissä, oikeuttasi saada tietosi oikeudenkäynnin aika ja paikka sekä syytteet ja, jos olet nostanut siviilikanteen, oikeudestasi saada tuomiosta ilmoitus sekä sen tiivistelmä. Lisäksi voit saada päivitettyä tietoa asian etenemisestä sekä merkinnöistä viralliseen rikosilmoitusrekisteriin. Sinulle kerrotaan mahdollisesta pyynnöstä päättää asian käsittely ja siitä, miten voit riitauttaa oikeuksiesi rikkomisen. Voit myös sopia asian peruuttamalla syyttämispyyntö, jos se on mahdollista, tai sovittelussa (rikosprosessilain (*Codice di procedura penale*) 90 bis §).

Voinko saada oikeusapua (rikostutkinnan tai oikeudenkäynnin aikana)? Millä ehdoin?

Kun olet ensimmäistä kertaa yhteydessä syyttäjänviranomaisiin, sinulle annetaan ymmärtämälläsi kielellä tietoa oikeudestasi Italian valtion varoista maksettavaan oikeudelliseen neuvontaan ja oikeusapuun (90 bis §). Voit jättää valtion maksamaa oikeusapua koskevan hakemuksen vähävaraisille myönnettävää tukea koskevan lain säännösten mukaisesti (rikosprosessilain 98 §). Sinulla voi myös olla oikeus valtion maksamaan oikeusapuun, jos tulosi eivät ylitä laissa määriteltyä rajaa. Valtion maksaman oikeusavun saamiseksi sinun on toimitettava siitä koskeva hakemus ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen välittömästi rikosilmoituksen jättämisen jälkeen. Syyttäjänviraston on ilmoitettava kirjallisesti tutkinnan kohteena olevalle henkilölle, että tuomioistuin on nimennyt hänelle puolustusasianajajan. Tämä tapahtuu, kun menettelyn ensimmäinen vaihe, johon puolustusasianajajalla on oikeus osallistua, on päättynyt ja joka tapauksessa ennen kutsua kuulusteluun tai viimeistään samaan aikaan esitutkinnan loppuun saattamista koskevan ilmoituksen kanssa. Muutoin jatkotoimet ovat mitättömiä (rikosprosessilain 369 bis §).

Tähän ilmoitukseen on sisällyttävä

- tieto siitä, että rikosoikeudenkäynnissä ammattiasianajajan käyttäminen on pakollista, sekä tiedot lain takaamista oikeuksista tutkinnan kohteena olevalle henkilölle,
- tuomioistuimen nimeämän puolustusasianajajan nimi, osoite ja puhelinnumero,
- tiedot syytetyn oikeudesta nimetä oma puolustusasianajajansa sekä tieto siitä, että nimeämättä jättäminen johtaa siihen, että häntä edustaa tutkinnassa tuomioistuimen nimeämä asianajaja,
- tieto siitä, että syytetyn on maksettava tuomioistuimen nimeämän puolustusasianajajan palkkio, ellei hän täytä valtion maksaman oikeusavun vaatimuksia, sekä varoitus siitä, että jos hänet todetaan maksukyvyttömäksi, käynnistetään täytäntöönpanomenettely,
- tiedot oikeudesta tulkkaukseen ja keskeisten asiakirjojen käännöksiin,
- tiedot edellytyksistä, joiden täytyessä valtion maksamaa oikeusapua voi saada.

Maksuton oikeusapu perustuu Italian perustuslain 24 §:ssä esitettyyn oikeuteen puolustukseen. Pykälän mukaan jokaisella on oikeus apuun oikeudellisen menettelyn missä tahansa vaiheessa ja millä tahansa tasolla. Sen mukaan taloudellisissa vaikeuksissa olevilla henkilöillä on oikeus saada valtion maksaman asianajajan ja asiantuntijoiden, myös teknisten neuvonantajien, tukea sekä vapautus oikeudenkäyntikustannuksista. Maksutonta oikeusapua voi saada rikosasioissa ja rikosasioihin liittyvissä siviiliasioissa, täydentävissä toimenpiteissä, kuten rikosoikeudellisessa täytäntöönpanomenettelyssä, turvaamis-, ehkäisy- ja valvontamenettelyissä sekä rikosoikeudenkäyntimenettelyistä seuraavissa siviiliasioissa.

Mahdollisuus saada maksutonta oikeusapua ei koske pelkästään Italian kansalaisia, vaan myös ulkomaalaisia, vaikka heihin kohdistuisi hallinnollinen karkotusmenettely, he eivät asuisi Italiassa tai he olisivat Italiassa asuvia valtiottomia henkilöitä.

Kaikki menettelyn osapuolet voivat hakea maksutonta oikeusapua. Tiettyjen seksuaalirikosten uhreihin ei sovelleta maksuttoman oikeusavun lakisääteisiä tulorajoja.

Valtio suojelee myös alaikäisiä, jotka voivat saada maksutonta oikeusapua. Sitä voivat saada myös esitutkinnan kohteena olevat henkilöt, jotka ovat pidätettyinä tai vangittuina tai joihin sovelletaan oikeudenkäyntiä edeltävää säilöönottoa.

Maksuttoman oikeusavun saaminen edellyttää, että tulosi eivät ylitä lakisääteistä enimmäismäärää, joka on 11 369,24 euroa. Enimmäismäärää korotetaan jokaisen kanssasi asuvan henkilön osalta 1 032,90 eurolla.

Voiko rikoksen uhri saada korvauksia kuluista (jotka aiheutuvat osallistumisesta rikostutkintaan/oikeudenkäyntiin)? Millä ehdoin?

Maksuton oikeusapu perustuu Italian perustuslain 24 §:ssä esitettyyn puolustautumisoikeuteen. Pykälän mukaan kuka tahansa, joka täyttää (vaikeaa taloudellista tilannetta koskevat) vaatimukset, on oikeutettu saamaan missä tahansa menettelyn vaiheessa tai missä tahansa oikeusasteessa asianajajan ja asiantuntijoiden, myös teknisten neuvonantajien, apua valtion kustannuksella. Pykälässä säädetään myös vapautuksesta oikeudenkäyntikustannuksista.

Voinko valittaa, jos juttuani ei viedä oikeuteen?

Jos vastustat pyyntöä lopettaa asian käsittely, pyydät esitutkinnan jatkamista. Sinun on ilmoitettava lisätutkinnan aihe ja sitä koskeva näyttö, tai vastustuksesi jätetään tutkimatta. Jos vastustuksesi jätetään tutkimatta ja ilmoitus rikoksesta on perusteeton, tuomari määrää perustellulla määräyksellä asian käsittelyn lopettamisesta ja palauttaa asiakirjat syyttäjänvirastoon. Jos pyyntöä ei hyväksytä, tuomari määrää pidettäväksi erityisen istunnon (*udienza in camera di consiglio*) ja ilmoittaa siitä syyttäjänvirastolle, sinulle ja tutkinnan kohteena olevalle henkilölle. Tuomari ilmoittaa myös muutoksenhakutuomioistuimen (*Corte di Appello*) yleiselle syyttäjälle, että istunnon ajankohta on vahvistettu. Jos tuomari *camera di consiglio* -istunnon jälkeen katsoo, että tutkintaa on jatkettava, hän esittää syyttäjänvirastolle määräyksellä määrääjän, johon mennessä tutkinta on saatettava loppuun. Määrääjasta ei voi neuvotella. Jos tuomari ei hyväksy pyyntöä lopettaa asian käsittely, hän määrää syyttäjänviraston laatimaan syytteen kymmenen päivän kuluessa. Tuomari antaa kahden päivän kuluessa syytteen nostamisesta määräyksen valmistelevalle istunnon aikataulusta.

Jos olet väkivaltarikoksen uhri, sinulla on myös aina oikeus saada tietoonsi pyyntö lopettaa asian käsittely, vaikka et erityisesti pyytäisi ilmoittamista.

Ilmoituksen saatuaasi sinulla on 20 päivää aikaa tutustua asiakirjoihin ja esittää perusteltu hakemus esitutkinnan jatkamisesta (rikosprosessilain 408 §:n 3 bis momentti).

Voinko osallistua oikeudenkäyntiin?

Rikoksen uhrina voit nimetä oikeusavustajan harjoittamaan sinulle kuuluvia oikeuksia. Varmistaaksesi, että saat lakisääteiset tiedoksiannot, ja voidaksesi harjoittaa tiettyjä oikeuksia sinun on ilmoitettava osoitteesi. Sinun on myös ilmoitettava mahdolliset osoitteenmuutokset rikosoikeudellisen menettelyn aikana. Jos sinulla on oikeusavustaja, näitä tietoja ei tarvitse toimittaa, sillä kaikki ilmoitukset toimitetaan avustajalle.

Sinulla on oikeus esittää kirjelmiä ja ilmoittaa todistusaineistosta sekä tutkintavaiheessa että oikeudenkäynnin aikana (rikosprosessilain 90 bis §). Voit myös tutustua virallisen rikosilmoitusrekisterin merkintöihin (rikosprosessilain 335 §). Sinulle on ilmoitettava, kun asiantuntija-arvioinnit, joita ei voida toistaa, saadaa päätökseen (rikosprosessilain 360 §). Voit myös pyytää valmisteluistunnossa syyttäjänvirastoa hankkimaan todistusaineistoa. Voit pyytää, että sinulle ilmoitetaan mahdollisesta tutkinnan keskeyttämisestä tai asian käsittelyn päättämistä koskevasta pyynnöstä. Voit tehdä tämän rikosilmoitusta jättäessäsi tai myöhemmin. Sinun on erikseen pyydettävä, että sinulle ilmoitetaan tutkinnan keskeyttämisestä (rikosprosessilain 406 §) tai asian käsittelyn päättämistä koskevasta pyynnöstä (rikosprosessilain 408 §). Sinulla on oikeus saada tietoonsi oikeudenkäynnin paikka, päivämäärä sekä ensimmäisen käsittelyn aloitusaika. Myöhempien käsittelyjen osalta näitä ei ilmoiteta sinulle, ja sinun on itse selvitettävä niiden ajankohdat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimesta. Sinun ei ole pakko olla läsnä tuomioistuin käsittelyssä muutoin kuin todistajana. Kun tutkinta on saatettu päätökseen, sinulla on oikeus saada tutustua kaikkiin asiaan liittyviin asiakirjoihin ja tehdä niistä jäljennöksiä. Näin et kuitenkaan yleensä voi tehdä tutkinnan aikana, mutta syyttäjänvirasto voi antaa siihen luvan, jos siihen on erityinen syy.

Rikoksen uhrina voit pyytää rikosoikeudenkäynnissä korvausta ja osallistua oikeudenkäyntiin siviilikannetta ajavana asianosaisena.

Mikä on uhrin virallinen rooli oikeudenkäynnissä? Onko hän esimerkiksi uhri, todistaja, asianosainen vai toissijaisen syyteoikeuden käyttäjä? Voiko hän valita roolinsa itse?

Rikoksen uhrilla on kaikki edellä mainitut oikeudet. Lisäksi sinua voidaan kuulla oikeudessa todistajana, ja jos sinulla on oikeus vaatia korvausta rikoksen aiheuttamasta vahingosta, voit ajaa asianosaisena siviilikannetta.

Mitä oikeuksia ja velvollisuuksia tähän rooliin liittyy?

Tämän vaikuttamatta siihen, mitä edellä on esitetty oikeusistasi ja eduistasi rikoksen uhrina, jos olet myös todistaja, sinuun sovelletaan seuraavia sääntöjä. Todistajan on pakko todistaa ja noudattaa tuomarin antamia ohjeita menettelyvaatimusten osalta. Sinun on myös puhuttava totta. Sinun ei tarvitse paljastaa mitään sellaista, mikä voisi johtaa rikossyytteesen sinua vastaan. Jos istuntopäivänä ilmenee ongelma, joka tekee osallistumisesta mahdottomaksi, sinun on ilmoitettava tästä hyvissä ajoin ja kerrottava poissaolosi syy. Jos tuomari katsoo poissaolosi perustelluksi, hän esittää kutsun myöhempään käsittelyyn. Jos et useista kutsuista huolimatta ilman perusteltua syytä tule paikalle sinulle voidaan osoittaa pakollinen saattaja. Sinulle voidaan myös määrätä sakko, joka on maksettava hallinnollisten sakkojen toimistoon (*cassa delle amende*). Voit myös joutua korvaamaan poisjäämisestäsi seuranneet, rikosprosessilain 133 §:ssä tarkoitetut kustannukset. Sinun on vastattava esitettyihin kysymyksiin todenmukaisesti. Rikosprosessilain 372 §:ssä säädetään rangaistuksista todistajille, jotka kieltäytyvät vastaamasta, antavat väärää tietoa tai eivät kerro tietojaan. Yhteistyöhaluttomalle todistajalle voidaan määrätä vankeusrangaistus. Todistajaa ei voida ottaa säilöön käsittelyn aikana. Jos perut väärän tiedon tai vahvistat totuuden ennen tuomion julistamista, sinua ei voida syyttää rikoksesta. Rangaistusta ei määrätä, jos annat väärän todistuksen pelastaaksesi itsesi tai lähisukulaisten rikostuomiolta (rikosprosessilain 384 §).

Voiko uhri antaa oikeudenkäynnin aikana lausuman tai esittää todisteita? Millä ehdoin?

Rikoksen uhrina voit esiintyä myös todistajana. Lausumaasi voidaan käyttää näyttönä syytetyn tuomitsemisessa, jos ne todetaan sekä objektiivisesti että subjektiivisesti uskottaviksi. Tuomari voi arvioida vapaasti todistustasi, ja lausumasi voi jopa yksinään muodostaa perustan syytetyn tuomiolle. Todistajana sinun on puhuttava totta, mutta sinun ei tarvitse todistaa itseäsi vastaan (oikeus vaieta). Syytetyn lähisukulaisten ei ole pakko todistaa, elleivät he itse jätä rikosilmoitusta tai syyttämispyyntöä tai he tai heidän lähisukulaisensa ole oikeudenkäynnin aiheena olevan rikoksen uhreja. Voit myös kieltäytyä vastaamasta kysymyksiin, joista voisi paljastua ammatillisaisuus. Jos annat lausuntoa esitutkinnan aikana, voit olla oikeutettu erilaisiin suojaaviin toimenpiteisiin.

Mitä tietoja uhrille annetaan oikeudenkäynnin aikana?

(Ks. edellä.)

Onko minulla mahdollisuus tutustua tuomioistuimen asiakirja-aineistoon?

Syyttäjänvirasto kirjaa välittömästi viraston ylläpitämään rikosilmoitusrekisteriin kaikki tietoonsa saamansa ilmoitukset rikoksista tai omasta aloitteestaan paljastamansa rikokset ja samaan aikaan tai heti kun se on mahdollista, rikoksesta epäillyn henkilön nimen. Jos tapauksen oikeudellinen luonnehdinta muuttuu esitutkinnan aikana tai jos yksityiskohtaiset seikat osoittautuvat erilaisiksi, syyttäjänvirasto päivittää rekisteritietoja. Rekisteriin merkityt tiedot toimitetaan rikoksesta syytetylle henkilölle, sinulle rikoksen uhrina sekä pyydettyinä oikeusavustajille. Kun virallisesta rikosilmoitusrekisteristä pyydetään tietoja, syyttäjänviraston sihteeristö toimittaa pyydetty tiedot, jos ne on rekisteriin kirjattu eikä tietojen antamiselle ole esteitä. Muutoin se ilmoittaa, että rekisteriin ei ole kirjattu annettavia tietoja. Jos tutkintaan liittyy erityisvaatimuksia, syyttäjänvirasto voi päättäessään pyyntöön vastaamisesta määrätä perustellulla määräyksellä, että tiedot pidetään salaisina enintään kolme kuukautta. Tätä määräaikaa ei voida jatkaa (rikosprosessilain 335 §). Perheenjäsenen tai kumppanin kohdistuvaa väkivaltaa tai vainoamista koskevassa asiassa syyttäjänvirasto ilmoittaa, jos se ei pyydä asian käsittelyn päättämistä, joko oikeudelliselle edustajallesi tai, jos sinulla ei ole sellaista, sinulle itsellesi, että esitutkinta on saatettu päätökseen (rikosprosessilain 415 bis §).

Päivitetty viimeksi: 13/10/2020

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetystä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.